

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΥΘΡΕΑΣ(1886/87 - 1905/6)
 ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΘΡΕΑ
 (1882-1903)

Κ. Γ. Γιαγκουλλής, δ.φ.

*Στη μνήμη του εκ Κυθρέας Χριστάκη Ανθού-
 λη, πρώτου δασκάλου μου στην Α΄ τάξη του
 Δημοτικού Σχολείου Γερολάκκου (1949-50)*

Μελετώντας και ερευνώντας για τη συγγραφή του βιβλίου μου *Γερόλακκος. Casal Jerolacco - Nāhiyat tāg, Λευκωσία CY-2674. Μικρή συμβολή στη μελέτη του Γερολάκκου (15ος αι. - 1974, Λευκωσία 2017, σσ. 582, έπεφτα σε πληροφορίες που αφορούν αποκλειστικά την εκπαίδευση στην Κυθρέα. Τις πληροφορίες αυτές, οι οποίες μ' εντυπωσίαζαν, δεν παρέλειπα ν' αποδελτιώνω για μελλοντική χρήση. Τις δίνω, λοιπόν, εδώ συγκεντρωμένες, με την ελπίδα ότι θα συμπληρώσουν, ίσως, κενά, από ανάλογες μελέτες που υπάρχουν για το ίδιο θέμα, χωρίς να υπεισέρχομαι σε λεπτομέρειες. Κρίνω ότι στην έρευνα τίποτε δεν είναι περιττό, φτάνει να είναι έγκυρο. Το δικό μου υλικό κρίνω ότι είναι τόσο έγκυρο όσο έγκυρες και, ενίοτε, μοναδικές, είναι οι πληροφορίες και αναφορές που συσσωματώθηκαν από τους Άγγλους στους τόμους του *Cyprus Blue* και στη *Cyprus Gazette*, καθώς και σε επίσημους φακέλους. Εδώ επικεντρώθηκα, κυρίως, στην περίοδο από το 1882-1903, χωρίς να αποφεύγω αναφορές, υπό τύπο σημειώσεων, όπου χρειάζεται, και σε άλλες σχολικές χρονιές, ιδιαίτερα όταν κρίνω επιβεβλημένο να τεκμηριώσω ένα όνομα ή μια πληροφορία. Κατά τα άλλα οι 21 Πίνακες μιλούν από μόνοι τους. Με την ευκαιρία αυτή εκφράζω την ευαρέσκειά μου για το έργο που επιτελεί το προσφυγικό Σωματείο «Ελεύθερη Κυθρέα», ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την έκδοση του ομώνυμου περιοδικού με τις υψηλού περιεχομένου συνεργασίες - συμβολές, πλείστες από τις οποίες τιμούν και κοσμούν τη βιβλιογραφία μας.*

Πριν από το σχολικό έτος 1886-87 φαίνεται ότι στην Κυθρέα λειτουργούσαν τα εξής Δημοτικά Σχολεία, αν λάβουμε υπόψη ότι στην Κατάσταση Χορηγιών προς Χριστιανικά Σχολεία για τα χρόνια από 1882-83 μέχρι 1885-86 υπάρχει η εξής καταχώριση:¹

¹ Βλ. *The Cyprus Gazette Supplement*, July 31st, 1886, p. 819.

Πίνακας 1

Κυθρέα	1882-83	1883-84	1884-85	1885-86
Άγ. Ανδρόνικος	£18-0-0	£17-10-0	£20-0-0* ²	£14-0-0* ²
Χαρδακιώτισσα	£6-0-0	£12-10-0	£17-10-0	£12-10-0
Θηλέων (Girls)	---	---	---	£15-10-0
Χρυσίδα	---	£8-0-0* ²	£7-10-0	£2-10-0* ²

Σε ό,τι αφορά τους δασκάλους και τις δασκάλες Δημοτικών Σχολείων της Κυθρέας, η κατάσταση έχει ως εξής:

Πίνακας 2

Σχολικό έτος 1886-87³

Cyprus Blue Book 1887-88, April 1st to Sept. 30th, 1887, pp. 420, 422

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργιος Μιχαηλίδης ⁴	£40-0-0	72 + 1 = 73
Χαρδακιώτισσα	Πολυξένη Πιζαχαρία	£32-0-0	36 + 4 = 40
Θηλέων	Δέσποινα Χ" Λούκα	£24-0-0	34
Χρυσίδα	Πιέρος Μάρκου ⁵	£22-0-0	32

Πίνακας 3

Σχολικό έτος 1887-88

Cyprus Blue Book 1888-89, Oct. 1st, 1887, to Sept. 30th, 1888, pp. 420, 422

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£40-0-0	79
Χαρδακιώτισσα	Αγαθ. Ιεροδιακόνου	£6-0-0	41 + 5 = 46
	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£24-0-0	
	Θεόκλητος Χ" Λούκα ⁶	£8-0-0	

² Στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθούν £5-0-0 ως δωρεά για σκοπούς επιδιορθώσεων, χαρτικής ύλης και επίπλωσης. Βλ. *The Cyprus Gazette Supplement*, ό.π., p. 824.

³ Ο Κώστας Ζ. Γιαννός, "Εκπαιδευτικά της Κυθρέας από το 1887 μέχρι το 1903 (Σύμφωνα με τα «Blue Books» του Κρατικού Αρχείου", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 58, σσ. 16-18, εκ παραδρομής, ίσως, αναφέρει τα σχολικά έτη 1886-87, 1887-88, 1888-89 κ.ο.κ. ως 1887-1888, 1888-89, 1889-90 κ.ο.κ., προφανώς γιατί δεν πρόσεξε ότι ο εκάστοτε τόμος του *Blue Book* αναφέρεται στο προηγούμενο από την έκδοσή του σχολικό έτος.

⁴ Τόπος γεννήσεως: Καμπιά. Σπουδές: Ιεροσόλυμα. Αρ. Καταλ.: 23. Βλ. *The Cyprus Gazette*, April. 15th 1898, p. 3610. Το 1924-25 συμπλήρωσε 28 χρόνια υπηρεσίας.

⁵ Τόπος γεννήσεως: Κυθρέα. Βλ. Χρ. Πέτσα, "Ο Πιέρος και η οικογένεια των Πιέραιων της Κυθρέας", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 19, σ. 41.

⁶ Ο Θεόκλητος Χ" Λούκα αναφέρεται ως βοηθός. Βλ. Σάββας Π. Χριστίδης, *Κυθραία. Η πράσινη μας κοιλάδα*, Λευκωσία 2003, σ. 43.

Θηλέων	Δέσποινα Χ" Λούκα	£24-0-0	37
Χρυσίδα	Πιέρως Μάρκου	£8-0-0	30

Πίνακας 4

Σχολικό έτος 1888-89

Cyprus Blue Book 1889-90, Oct. 1st, 1888, to Sept. 30th, 1889, pp.
384, 386

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργ. Μιχαηλίδης	£35-0-0	77
Χαρδακ. & Συρκανιά	Κων. Σ. Ιωαννίδης ⁷	£35-0-0	61 + 9 = 70
Θηλέων	Πολυξ. Πζαχαρία	£24-0-0	
Χρυσίδα	Δέσποινα Χ" Λούκα	£24-0-0	36
	Πιέρως Μάρκου	£8-0-0	29 + 1 = 30

Πίνακας 5

Σχολικό έτος 1889-90

Cyprus Blue Book 1890-91, Oct. 1st, 1889, to Sept. 30th, 1890, pp.
384)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργ. Μιχαηλίδης	£32-0-0	77
Χαρδακ. & Συρκανιά	Διον. Πιδόπουλος ⁸	£15-0-0	
	Κωνστ. Σ. Ιωαννίδης	£25-5-0	62 + 9 = 71
Θηλέων	Πολυξ. Πζαχαρία	£23-15-0	
	Δέσποινα Χ" Λούκα	£24-0-0	34

Πίνακας 6

Σχολικό έτος 1890-91

(*Cyprus Blue Book 1891-1892*)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργ. Μιχαηλίδης	36-0-0	60
Χαρδακιώτισσα	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	30-0-0	66
Συρκανιά	Πολυξ. Πζαχαρία	20-0-0	24 + 9 = 33
Άγ. Μαρίνα (Θηλ.)	Δέσποινα Χ" Λούκα	24-0-0	27 (κορ.)
Χρυσίδα	Στυλ. Χ" Γεωργίου	16-0-0	22 + 1 = 23

Πίνακας 7

Σχολικό έτος 1891-92

⁷ Στην τρέχουσα βιβλιογραφία αναφέρεται ως Κώστας Σαμουήλ. Βλ. Χριστίδης, ό.π., σ. 43.

⁸ Ο Χριστίδης, ό.π., σ. 44, τον αναφέρει ως Δημήτρη Παπαδόπουλο. Ο Διονύσιος Παπαδόπουλος κατά το σχολικό έτος 1892-93 υπηρετούσε στο Γερόλακκο (βλ. Κ. Γιαγκουλλής, ό.π., σ. 61).

Cyprus Blue Book 1892-93, Oct. 1st, 1891, to Sept. 30th, 1892, pp. 266, 280, 282)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£33-0-0	67
Χαρδακιώτισσα	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£32-0-0	54
Συρκανιά	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£24-0-0	25 + 16 = 41
Θηλέων	Δέσποινα Χ"Λούκα	£24-0-0	30
Άγ. Μαρίνα	Χρίστος Γεωργίου	£8-0-0	17 + 3 = 20
Χρυσίδα	---	---	---

Πίνακας 8

Σχολικό έτος 1892-93

Cyprus Blue Book 1893-94, Oct. 1st, 1892, to Sept. 30th, 1893, pp. 262, 278)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£33-0-0	65
Χαρδακιώτισσα	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£35-0-0	54
Συρκανιά	Πολυξ. Π/ζαχαρία	£24-0-0	21 + 15 = 36
Θηλέων	Δέσποινα Χ" Λούκα	£24-0-0	24
Χρυσίδα	---	---	---

Πίνακας 9

Σχολικό έτος 1893-94

Cyprus Blue Book 1894-95, Oct. 1st, 1893, to Sept. 30th, 1894, pp. 266, 282)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£34-0-0	61
Χαρδακιώτισσα	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£22-0-0	43 + 1 = 44
Θηλέων	Δέσποινα Χ" Λούκα	£22-10-0	25
Συρκανιά (Girls)	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£22-0-0	21 + 19 = 40
Χρυσίδα	---	---	---

Πίνακας 10

Σχολικό έτος 1894-95

Cyprus Blue Book 1895-96, Oct. 1st, 1894, to Sept. 30th, 1895, pp. 266, 282)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
----------------	----------------	------------	--------------

Άγ. Ανδρόνικος Χαρδακιώτισσα Θηλέων Χρυσίδα	Γεώργιος Μιχαηλίδης Μιλτ. Χ"Βασιλείου Πολυξ. Παπαζαχαρία ---	£34-5-0 £21-8-0 £22-9-0 ---	69 58 + 1 = 59 26 ---
--	---	--------------------------------------	--------------------------------

Πίνακας 11

Σχολικό έτος 1895-96

Cyprus Blue Book 1896-97, Oct. 1st, 1895, to Sept. 30th, 1896, pp. 250, 266)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος Χαρδακιώτισσα Θηλέων Χρυσίδα Αγ. Μαρίνα	Γεώργιος Μιχαηλίδης Μιλτ. Χ"Βασιλείου Πολυξ. Παπαζαχαρία --- ---	£34-0-0 £27-0-0 £23-0-0 --- ---	73 45 + 2 = 47 29 --- ---

Πίνακας 12

Σχολικό έτος 1896-97

Cyprus Blue Book 1897-98, Sept. 21st, 1896, to July 21st, 1897, pp. 258, 272)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος Χαρδακιώτισσα Θηλέων Χρυσίδα Αγ. Μαρίνα	Γεώργιος Μιχαηλίδης Μιλτ. Χ"Βασιλείου Πολυξ. Παπαζαχαρία --- ---	£35-10-0 £23-10-0 £19-11-0 --- ---	96 59 + 1 = 60 59 --- ---

Πίνακας 13

Σχολικό έτος 1897-98

Cyprus Blue Book 1898-99, Sept. 21st, 1897, to July. 21st, 1898, p. 258)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος ⁹	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£33-0-0	111

⁹ Να προσεχθεί εδώ ότι στον Άγ. Ανδρόνικο (μαζί με τον Άγ. Γεώργιο και την Αγ. Μαρίνα) υπηρετούσαν δυο δάσκαλοι για τα αγόρια και μια δασκάλα για τα κορίτσια. Η παρατήρησή μου αυτή ίσχυε, τουλάχιστον, μέχρι και το 1913-14 (βλ. *The Cyprus Gazette*, 25th Apr., 1913, p. 8125), ενώ από το 1914-15 αναφέρονται δυο δάσκαλοι και δυο δασκάλες (βλ. *The Cyprus Gazette*, 5th June, 1914, p. 8546).

Χαρδακιώτισσα	Έκτωρ Ιερρείδης ¹⁰	£27-0-0	63 (κορίτσια) 68 + 4 = 72
	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£22-0-0	
	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£29-0-0	

Πίνακας 14

Σχολικό έτος 1898-99

Cyprus Blue Book 1899-1900, Sept. 21st, 1898, to July. 21st, 1899, p. 258)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Αγ. Ανδρόνικος	Χρίστος Φραγκίδης	£29-0-0	91
	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£26-0-0	
	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£23-0-0	
Χαρδακιώτισσα	Γεώργιος Μιχαηλίδης	£28-0-0	48 (κορίτσια) 62 + 2 = 64

Πίνακας 15

Σχολικό έτος 1899-1900

Cyprus Blue Book 1900-1901, Sept. 21st, 1899, to July. 21st, 1900, p. 264)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Αγ. Ανδρόνικος	Χρίστος Φραγκίδης	£31-12-5	93
	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£26-14-5	
	Χρυστ. Χ" Λούκα	£23-19-0	
Χαρδακιώτισσα	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£20-16-0	47 (κορίτσια) 60 + 13 = 73

Πίνακας 16

Σχολικό έτος 1900-01

Cyprus Blue Book 1901-1902, Sept. 21st, 1900, to July. 21st, 1901, p. 262)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Αγ. Ανδρόνικος	Χρίστος Φραγκίδης	£31-14-5	98
	Μιλτ. Χ"Βασιλείου	£26-15-0	
	Χρυστ. Χ" Λούκα	£17-10-0	
Χαρδακιώτισσα	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£22-9-5	33 (κορίτσια) 47 + 13 = 60

Πίνακας 17

Σχολικό έτος 1901-02

¹⁰ Τόπος γεννήσεως: Μόρφου. Σπουδές: Λευκωσία. Αρ. Καταλ.: 50. Βλ. *The Cyprus Gazette*, Apr. 15th 1898, p. 3609. Το 1902-03 υπηρέτουσε στους Εργάτες.

Cyprus Blue Book 1902-1903, Sept. 21st, 1901, to July. 21st, 1902, p. 248)

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Κων/ίνος Πανταζής Μιλτ. Χ"Βασιλείου Χρυστ. Χ" Λούκα	£27-10-0 £27-0-0 £19-10-0	104 67 (κορίτσια)
Χαρδακιώτισσα	Πολυξ. Παπαζαχαρία	£22-0-0	44 + 14 = 58

Πίνακας 18

Σχολικό έτος 1902-03

The Cyprus Gazette, 27th Febr., 1903, p. 4984:

List of Greek-Christian Elementary Village Schools prescribed to be in operation in accordance with the Education Law for the School year 1902-1903, with the names of the Teachers, and the amount of their fixed Salaries.

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Ετ. μισθός	Σύν. μαθητών
Άγ. Ανδρόνικος	Κων/ίνος Ι. Πανταζής Μιλτιάδης Χ"Βασιλείου Χρυστάλλα Χ" Λούκα	£17-0-0 £17-0-0 £14-0-0	Δεν αναφέρ.
Χαρδακιώτισσα	Χρίστος Φραγκίδης	£19-0-0	

Πίνακας 19

Προσποντούχοι Δάσκαλοι εκ Κυθρέας κατά τον Αύγ. του 1903, το Σεπτ. του 1904 και Αύγ. 1906

The Cyprus Gazette, 28th Aug., 1903, pp. 5146-5152, 23rd Sept. 1904, p.5442, 24th Aug., 1906

Όνομα δασκάλου	Τόπος γενν.-Αρ. Καταλ.	Πιστοποιητικό
1. Χρίστος Φραγκίδης	Κυθρέα (23)	Γυμνάσιο
2. Κων/ίνος Πανταζής	Κυθρέα (101)	Γυμνάσιο
3. Γεώργ. Ν. Κυριακίδης ¹¹	Κυθρέα (110)	Γυμνάσιο
4. Μιλτιάδης Χ"Βασιλείου	Κυθρέα (49)	Εξεταστ. Επιτροπή
5. Γεώργιος Χρίστου ¹²	Κυθρέα (163)	Εξεταστ. Επιτροπή
6. Ελένη Χρίστου ¹³	Κυθρέα (11)	Εξεταστ. Επιτροπή

¹¹ Το 1923-24 υπηρετούσε στο Νέο Χωρίο Κυθρέας.

¹² Το 1924-25 αναφέρεται δάσκαλος με το όνομα αυτό (με 24 χρόνια υπηρεσίας), που υπηρετούσε στη Μηλιά.

¹³ Το 1923-24 και 1924-25 η δασκάλα αυτή υπηρετούσε ως Διευθύντρια στο Παρθεναγωγείο Φανερωμένης (Λευκωσία), με 24 χρόνια υπηρεσίας. Αφυπηρέτησε το 1936, ενώ το 1937 τη βλέπουμε ως συνδιευθύντρια της Παγκύπριας Ακαδημίας Θηλέων (Λευκωσία). Βλ. Γ. Α. Κορέλλη, "Ελένη Χρήστου (1879-1961)", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 10, σσ. 189-191.

7. Χρυστ. Χ" Λούκα ¹⁴	Κυθρέα (31)	Εξεταστ. Επιτροπή
8. Πολυξ. Παπαζαχαρία ¹⁵	Κυθρέα (1)	Εξεταστ. Επιτροπή
9. Μιλτ. Κυριακίδης ¹⁶	Κυθρέα (185)	Εξεταστ. Επιτροπή
10. Στυλ. Ιερωνυμίδης ¹⁷	Κυθρέα (186)	Εξεταστ. Επιτροπή
11. Καλλ. Οικονομίδου ¹⁸	Κυθρέα (52)	Φανερωμένη
12. Παναγ. Χ" Γεωργίου ¹⁹	Κυθρέα (53)	Φανερωμένη
13. Στ. Μ. Αθανασιάδης ²⁰	Χρυσίδα	Γυμνάσιο
14. Σταύρος Μ. Μελίδης ²¹	Κυθρέα (188)	Γυμνάσιο
15. Αθ. Σ. Οικονομίδου ²²	Κυθρέα (65)	Διδασκαλείο Λευκ.
16. Κατίνα Γεωργίου	Κυθρέα (66)	Διδασκαλείο Λευκ.
17. Όλγα Χαραλαμπίδου	Κυθρέα (67)	Διδασκαλείο Λευκ.

Πίνακας 20

Δάσκαλοι οι οποίοι το 1923-24 διορίστηκαν στην Κυθρέα
«Η Αγωγή», έτος Γ' 9) 1 Φεβρ. 1924, αρ. 57-59, σσ. 16-23

Όνομα δασκάλου	Τόπος γεννήσεως ²⁵	Σχολ. όπου υπηρετεί
Σταύρος Κυπραγόρας	[Κυθρέα] ²⁶	Κυθρέα
Μαντίδης Νικόλαος ²³	[Κυθρέα] ²⁷	»
Χρίστος Φραγκίδης ²⁴	Κυθρέα	»

¹⁴ Τόπος γεννήσεως: Αγ. Μαρίνα (Κυθρέας (1872-1917). Βλ. Λογγίνος, *ό.π.*, σ. 99.

¹⁵ Το 1923-24 αναφέρεται δασκάλα με το ίδιο όνομα, που ήταν παντρεμένη και υπηρετούσε στην Πέγεια (Πάφ.). Η Πολυξένη Παπαζαχαρίου αναφέρεται από τον Ι.Κ. Περιστιάνη, *Ιστορία των Ελληνικών Γραμμάτων εν Κύπρω από της Τουρκικής κατακτήσεως μέχρι της Αγγλικής Κατοχής (1571-1878)*, Εν Λευκωσία 1931, σ. 168, ως απόφοιτο του Παρθεναγωγείου Φανερωμένης και ότι δίδαξε στο Σχολείο Αγ. Μαρίνας. Την Παπαζαχαρίου ως δασκάλα στην Αγ. Μαρίνα διαδέχτηκε η Δέσποινα Χ" Λούκα, από την Κυθρέα (*ό.π.*, σ. 168). Βλ. Λογγίνος, *ό.π.*, σ. 101.

¹⁶ Το 1923-24 υπηρετούσε στην Ορούντα.

¹⁷ Το 1923-24 υπηρετούσε στο Μαρώνι. Το 1924-25 συμπλήρωσε 11 χρόνια υπηρεσίας).

¹⁸ Καλλιस्थένη Οικονομίδου: Το 1914-15 υπηρετούσε στον Αγ. Ανδρόνικο. Βλ. Χριστίδης, *ό.π.*, σ. 47· Βλ. Λογγίνος, *ό.π.*, σ. 100.

¹⁹ Το 1908-09 αναφέρεται ως δασκάλα στην Αγ. Μαρίνα, μαζί με την Αθηνά Οικονομίδου. Πρβ. Χριστίδης, *ό.π.*, σ. 45. Βλ. επίσης Χρ. Λογγίνος, "Διδασκάλισσαι εκ Κυθρέας διδάξασαι προ του περί Παιδείας νόμου του 1923", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 9, σ. 99.

²⁰ Στυλιανός Μ. Αθανασιάδης: Υπήρξε επιθεωρητής (επόπτης) Στοχειώδους Εκπαίδευσης (βλ. εφ. *Φωνή της Κύπρου*, ημ. 19.7.1924) και αργότερα δήμαρχος Κυθρέας (1949-1953).

²¹ Το 1924-25 υπηρετούσε στην Αστική Σχολή Αγ. Σάββα (20 χρόνια υπηρεσίας).

²² Το 1908-09 υπηρετούσε ως δασκάλα στην Αγ. Μαρίνα. Βλ. Χριστίδης, *ό.π.*, σ. 45. Το 1923-24 και 1924-25 υπηρετούσε στο Παρθεναγωγείο Σκάλας (Λάρνακα), με 19 χρόνια υπηρεσίας. Βλ. Λογγίνος, *ό.π.*, σ. 100.

²³ Ο Νικ. Μαντίδης είναι ο πληροφορητής του Λ. Φιλίππου, *Τα Ελληνικά Γράμματα εν Κύπρω κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878)*, Εν Λευκωσία 1930, σσ. 225-227, σε *ό,τι* αφορά την εκπαίδευση στην Κυθρέα.

²⁴ Το 1924-25 υπηρετούσε στη Γύψου (20 χρόνια υπηρεσίας).

Χαράλαμπος Χατζηδάς	[Κυθρέα] ²⁸	»
Γεωργιάδου Χρυστ.	---	»
Πολυξένη Αντωνίου	---	»
Ιφιγένεια Κυριακού	---	Συρκανιά (Κυθρέας)
Ιακωβίδου Φιλία	---	Χρυσίδα (Κυθρέας)

Πίνακας 21

Δάσκαλοι οι οποίοι το 1924-25 υπηρετούσαν στην Κυθρέα
«Η Αγωγή», 15 Απρ. 1925, αρ. 10-12, σσ. 5-20

Όνομα Σχολείου	Όνομα δασκάλου	Τόπος γεννήσεως
Χαρδακιώτισσα - Συρκανιά (Αρρεναγωγείο)	Σταύρος Κυπραγώρας ²⁹ Δημήτριος Αγγελίδης	[Κυθρέα] ---
Αγ. Αντρόνικος - Αγ. Γεώργιος - Αγ. Μαρίνα (Αρρεναγωγείο)	Νικόλαος Μαντίδης ³⁰ Χαράλαμπος Χατζηδάς ³¹	[Κυθρέα] [Κυθρέα]
Αγ. Αντρόνικος - Αγ. Γεώργιος - Αγ. Μαρίνα (Παρθεναγωγείο)	Χρυσταλλού Γεωργιάδου Ναυσικά Ν. Καλβάρεως	--- ---
Χρυσίδα (Μεικτό)	Φιλία Ιακωβίδου	---
Συρκανιά (Παρθεναγωγείο)	Ιφιγένεια Κυριακού ³²	---

²⁵ Σε καμιά περίπτωση δεν αναφέρω τόπο γεννήσεως του δασκάλου, αν αυτός δεν επιβεβαιώνεται επισήμως από τα έγγραφα και τη βιβλιογραφία που έχω ενώπιόν μου.

²⁶ Βλ. Γ. Α. Κορέλλης, "Σταύρος Μ. Κυπραγώρας (1892-1980)", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 11, σσ. 64-72· Π. Στυλιανού, "Στον Σταύρο Κυπραγώρα", *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 111, σ. 24.

²⁷ Βλ. *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 97, σ. 59.

²⁸ Βλ. *Ελεύθερη Κυθρέα*, τχ. 97, σ. 65.

²⁹ Χρόνια υπηρεσίας: 13.

³⁰ Χρόνια υπηρεσίας: 10.

³¹ Χρόνια υπηρεσίας: 5.

³² Χρόνια υπηρεσίας: 3.